

תגובה לתגובה

אני מודה לידידיה צוקרמן (להלן י"צ) על תגובתו אשר עוררה אותי למחשבה נוספת על המהלך ההיסטורי של הוראת השעה המתגלמת בכניעה של עם ישראל לאומות. טענתו המרכזית של י"צ היא, כי גם להוראת השעה של ירמיהו היה גבול, והוא סיום שלטונה של בבל כעבור שבעים שנה ועליית בני ישראל חזרה לארץ. טענה זו מוסכמת על ידי לאור פשט הכתובים. גם בנבואות חגי וזכריה עולה תמונה דומה כאשר זרובבל צאצאו של דוד היה אמור להנהיג את ההנהגה הפוליטית ויהושע בין יהוצדק את ההנהגה הכהני בפועל. סיום זה של הוראת הנביא לא התממש, כאשר הגמרא התולה את הכישלון בחוסר עליה של בני הגולה לארץ ישראל, "ר"ל הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלהא סנינא לכו דכתיב אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו" (יומא ט ע"ב) לפי הגמרא אם הייתה עליה שלמה של עם ישראל לארץ היתה כנראה חוזרת גם שכינה וגם העצמאות לישראל (לפי הרמב"ם במו"נ ח"ב פרק ל"ז השראת שכינה תלויה בעצמאות ישראל). כיון שלא עלו לא זכו לא לעצמאות ולא לשכינה.

העובדה הפשוטה היא, שלכל אורך בית שני המשיכו ישראל להיות משועבדים לאומות, וכך גם בגלות הארוכה כאשר שיעבוד זה נחשב ללגיטימי. הוראת השעה בדמות שלוש השבועות לא פקעה והמשיכה להדריך את חיי היהודים בגלות. טענתו של י"צ כי הוראת שעה חייבת להתבטל אוטומטית איננה ברורה, במיוחד לאור הוראות שעה אחרות שהמשיכו גם לאחר אלפיים שנה. גם השיבה לארץ כיום חזרה על אי העליה בתקופת עזרא. עליה מסיבית של יהודים בשנות העשרים כאשר השערים היו פתוחים לחלוטין היו יוצרים כנראה היסטוריה אחרת למדינת ישראל והבית הלאומי. וכך מבחינות שונות וחשובות נשארה ישראל תלויה בגויים ומחוייבת ללכת אחרי דרכם. גם היום נשארו שני גלויות גדולות עדיין בעולם - צרפת וארה"ב שעדיין מהוות מוקד אלטרנטיבי למדינת ישראל וארץ ישראל, וכנראה רק עם עלייתם תפקע תלותנו באומות.

שתי נקודות נוספות בשולי הדברים. טענתו של הרמב"ם כי בר כוכבא היה משיח לדעת כל חכמי ישראל עומדת בסתירה לגמרות מפורשות ואיננה הוכחה לכלום. בנוסף לכך, מבחינה היסטורית הרומאים נקטו במפורש באוטונומיה דתית לדת היהודית, וסטיה של קיסר מטורף שהודח מהשלטון, ומעשי חמדנות של ניצבים מקומיים אינם סותרים עובדה זו.